

การศึกษาวัฒนธรรมไทยทรงดำ : พลวัตไทยทรงดำ
ตำบลบ้านดอน อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี
A Study of Thai Song Dam Culture :
The Dynamic of Thai Song Dam
Ban Don Subdistrict, U Thong District,
Suphan Buri Province

วิทยา วิสูตรเรืองเดช / Wittaya Wisutruangdat^๑

Received: May 28, 2021 Revised: Aug 30, 2021 Accepted: Sep 15, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาประวัติความเป็นมา การเคลื่อนย้ายถิ่นของชาวไทยทรงดำในประเทศไทยและเข้าสู่ตำบลบ้านดอน อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ๒) ศึกษาวัฒนธรรมไทยทรงดำ ตำบลบ้านดอน อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี และ ๓) ศึกษาพลวัตวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำ ตำบลบ้านดอน อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ดำเนินการศึกษาด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยวิธีเลือกแบบเจาะจงจากผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมชาวไทยทรงดำ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบสามเส้า ผลการศึกษาพบว่า ๑) ไทยไทยทรงดำเดิมตั้งถิ่นฐานบริเวณเมืองแฉ่ง ปัจจุบันคือเมืองเดียนเบียนฟู ประเทศเวียดนาม สาเหตุการเข้าสู่ประเทศไทยสาเหตุหลัก คือ ภาวะสงคราม

^๑ สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

แบ่งออก ๗ ครั้ง ตั้งแต่รัชสมัยพระเจ้าตากสินมหาราชถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และถูกส่งไปตั้งรากฐานบริเวณอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี เนื่องจากบริเวณดังกล่าวเป็นพื้นที่มีป่าเขามาก มีห้วยลำธาร น้ำท่วมไม่ถึง ลักษณะภูมิประเทศคล้ายเมืองแกลงในแคว้นสิบสองจุไทยที่ชาวไทยทรงดำเคยอาศัยอยู่ หลังมีการเลิกทาสชาวไทยทรงดำบางส่วนได้เริ่มย้ายถิ่นเพื่อกลับเมืองแกลง แต่บางส่วนไปไม่ถึง จึงมีการตั้งถิ่นฐานในจังหวัดต่าง ๆ ชาวไทยทรงดำตำบลบ้านดอน เข้ามาตั้งถิ่นฐานช่วง พ.ศ. ๒๔๑๙ จนถึงปัจจุบัน ๒) ชาวไทยทรงดำยังคงยึดถือวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่เคยสะสมมา เช่น การเกิด การแต่งงาน งานศพ เสนเรื่อน ปี่ดตง แปะขวัญ และการละเล่นอันคอนฟ้อนแคน ๓) พลวัตวัฒนธรรมเกิดจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น กาลเวลา ความทันสมัยด้านเทคโนโลยี วิทยาการทางการแพทย์ การคมนาคม สภาพเศรษฐกิจ ภาวะความเป็นสังคมเมือง เป็นต้น วัฒนธรรมบางอย่างเปลี่ยนไป วัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงมากที่สุด คือ การเกิด และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด คือ ปี่ดตง

คำสำคัญ : วัฒนธรรม พลวัต ชาวไทยทรงดำ ตำบลบ้านดอน

Abstract

This research aims to 1) Study the background and history of migration of Thai Song Dam people in Thailand and their entry to Ban Don Sub district, U Thong District, Suphan Buri Province 2) Explore the culture of Thai Song Dam people in Ban Don Subdistrict, U Thong District, Suphan Buri Province and 3) Study the cultural dynamic of the Thai Song Dam people in Ban Don Subdistrict, U Thong District, Suphan Buri Province. The study was conducted with the qualitative research methodology. The key informants who are knowledgeable about the culture of Thai Song Dam were selected by purposive sampling. The data was collected using an in dept interview and analyzed by triangulation. The study indicated that 1) The Thai Song Dam people

originally settled in Muang Thaeng, currently known as the city of Dien Bien Phu in Vietnam. The main reason of the people entering Thailand was the war divided into 7 times from the reign of King Taksin the Great to King Chulalongkorn. The people were sent to Khao Yoi District in Phetchaburi Province due to its forested and mountainous area along with a stream where is not flooded. The topography is similar to that of Muang Thaeng in Sip Song Chau Tai region in which Song Dam people used to live. After the abolition of slavery, some Thai Song Dam people began to migrate back to their originative city. However, some of them did not manage to reach the destination, so they settled in various provinces including Ban Don Subdistrict in which they settled in 1876 CE. 2) Thai Song Dam people also hold onto their conventional cultures inherited from previous generations, for example, the cultures related to birth, marriage, funerals, ghost worship including Sen Ruen and Pad Tong, and a courtship ritual called In Khawn Fawn Khaen. 3) Cultural dynamics arise from various factors such as time, technological modernization, medical science, transport, economic status, urbanization, and so on. The culture which has changed the most is birth while the least is Pad Tong or the ghost worship.

Keyword : Culture, Dynamic, Thai Song Dam, Ban Don Subdistrict

บทนำ

ประเทศไทยประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลาย แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ได้สร้างบรรทัดฐานและค่านิยมในสังคมของตนเอง มีการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น จนเกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มและสืบทอดกลายเป็นวัฒนธรรมของชาติพันธุ์นั้น ๆ ซึ่งประเวศ วะสี (๒๕๔๑) กล่าวว่า วัฒนธรรมเป็นพลังของสังคมทางภูมิปัญญา เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ จิตใจ

การเมือง สังคม และสิ่งแวดล้อม เป็นพลังแห่งการพัฒนา เป็นการสั่งสมความรู้ และการถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบของการปฏิบัติของชุมชน

ชาวไทยทรงดำเดิมตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณเมืองแกหรือเดียนเบียนฟู ประเทศเวียดนาม ในปัจจุบันบริเวณดังกล่าวในอดีต เรียกว่า สิบสองจุไทย แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๒ เมืองหลักเป็นอย่างอิสระต่อกัน (ประธาน เขียวขำ, ๒๕๔๖) ชาวไทยทรงดำมีความเชื่อเรื่องผีเป็นอย่างมาก สืบเกิดได้จากประเพณีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต เช่น การเสนเรือน การปาดตง เป็นต้น ที่ให้ความสำคัญกับการนับถือผีบรรพบุรุษ หรือ “ผีเรือน” ซึ่งภายในบ้านจะมีการจัดมุมห้อง แล้วเชิญดวงวิญญาณบรรพบุรุษที่ล่วงลับมาบนเรือน เรียกว่า “กะล่อห้อง” เพื่อให้ผีบรรพบุรุษช่วยปกป้องคุ้มครองลูกหลานที่อยู่ภายในบ้าน นอกจากนั้น ชาวไทยทรงดำยังให้ความนับถืออย่างยิ่งต่อผีฟ้าหรือแถน เป็นเทวดาที่คอยดูแลรักษาลูกหลาน ผีบ้าน ผีเรือน ให้อยู่ร่วมกันอย่างร่มเย็นเป็นสุข รวมถึงความเชื่อเรื่องขวัญที่ติดตัวมาแต่กำเนิด หากขวัญหายจะทำให้ร่างกายเจ็บป่วย (อิศราภรณ์ รุ้รอบดี, ๒๕๕๒)

เมื่อเวลาผ่านไปอุปกับปัจจัยอื่น ๆ ที่หมุนเวียนเข้าสู่สังคมชาวไทยทรงดำ ทำให้วัฒนธรรมที่เคยยึดถือถูกกระแสโลกาภิวัตน์ เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพสังคม ความทันสมัยด้านเทคโนโลยี การคมนาคมที่สะดวกมากขึ้น วิทยาการทางการแพทย์ที่ทันสมัย เป็นต้น ต่างเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้วัฒนธรรมที่เคยเป็นรากเหง้าของชาวไทยทรงดำถูกสั่นคลอนออกไปบ้าง บางวัฒนธรรมถูกปรับเปลี่ยนไปอย่างมาก แต่บางวัฒนธรรมมีการปรับเปลี่ยนเพียงเล็กน้อย

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาวัฒนธรรมไทยทรงดำ : พลวัตวัฒนธรรมชาวไทยทรงดำ ตำบลบ้านดอน อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อทราบถึงการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมต่าง ๆ และสามารถนำข้อมูลที่ได้ใช้เป็นพื้นฐานหาแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา การเคลื่อนย้ายถิ่นของชาวไทยทรงดำในประเทศไทยและเข้าสู่ตำบลบ้านดอน อำเภอดู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี
๒. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำ ตำบลบ้านดอน อำเภอดู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี
๓. ศึกษาพลวัตวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำ ตำบลบ้านดอน อำเภอดู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

๑. ได้ข้อมูลประวัติความเป็นมา การเคลื่อนย้ายถิ่นของชาวไทยทรงดำในประเทศไทยและเข้าสู่ตำบลบ้านดอน อำเภอดู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี
๒. ได้องค์ความรู้ทางวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำ ตำบลบ้านดอน อำเภอดู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี
๓. ได้ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมจากอดีตสู่ปัจจุบันของชาวไทยทรงดำ ตำบลบ้านดอน อำเภอดู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

นิยามศัพท์เฉพาะ

๑. วัฒนธรรมไทยทรงดำ หมายถึง การกระทำของกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่อพยพมาจากดินแดนแคว้นสิบสองจุไทย ซึ่งปัจจุบันเรียกว่าไทยทรงดำ ในงานนี้จะศึกษาเฉพาะวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกิด การแต่งงาน งานศพ เล่นเรือ นาคตบ แปะขวัญ และการละเล่นอื่นก่อนพ็อนแคน
๒. พลวัต หมายถึง การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมที่เกิดขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา โดยการเปลี่ยนแปลงอาจสังเกตได้หรือไม่ได้สามารถสังเกตได้
๓. ผู้ท้าว หมายถึง บุคคลที่มีเชื้อสายจากเชื้อเจ้าหรือปกครองในอดีต
๔. ผู้น้อย หมายถึง บุคคลที่ไม่ได้สืบเชื้อสายมาจากเจ้าหรือผู้ปกครองในอดีต

๕. กะล่อห้อง หมายถึง มุมห้องที่ชาวไทยทรงดำจัดทำขึ้น เป็นห้องที่ให้ผีบรรพบุรุษอยู่ในห้องนี้และมีการเซ่นไหว้ภายในกะล่อห้องอย่างสม่ำเสมอ ชาวไทยทรงดำจะมีกะล่อห้องทุกบ้าน

๖. เขยกก หมายถึง ผู้ประกอบพิธีกรรมงานศพ

๗. เสนเรื่อน หมายถึง การเซ่นไหว้บรรพบุรุษของชาวไทยทรงดำ ผู้ล่วงลับไปแล้ว และทำพิธีอัญเชิญวิญญาณมาไว้บนเรื่อนที่เรียกกันว่ากะล่อห้อง

๘. ปาดตง หมายถึง การนำเครื่องเซ่นไปวางตั้งไว้ในกะล่อห้องแล้ว กล่าวเชิญผีเรื่อนมากินเครื่องเซ่น

๙. มื้อเวนตง หมายถึง วันที่ทำประกอบพิธีปาดตง

๑๐. พิธีแปงขวัญ หมายถึง พิธีที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้กำลังเจ็บป่วยหายจากอาการเจ็บป่วย เนื่องจากเชื่อว่าการที่เจ็บป่วยเกิดจากขวัญออกจากตัว

๑๑. ขวัญ หมายถึง สิ่งที่ไม่มีความตายเปรียบเสมือนเงาของชีวิต มีความเชื่อว่าขวัญอยู่ประจำชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ถ้าขวัญอยู่กับตัวก็เป็นมงคล เป็นสุข จิตใจมั่นคง

๑๒. ปานขวัญ หมายถึง ถาดรองอาหารที่ใช้สำหรับประกอบพิธีในการแปงขวัญ

๑๓. อินกอน หมายถึง การละเล่นโยนลูกช่วงและร่ายรำต่อกลอนในจังหวะเพลงแคน การละเล่นนี้มักจัดขึ้นในช่วงประเพณีสงกรานต์ของชาวไทยทรงดำ

๑๔. ช่วง หมายถึง สถานที่นัดหมายในการอินกอน แต่เดิมฝ่ายหญิงจะเป็นผู้กำหนดจัดเตรียมขึ้น ส่วนใหญ่เป็นลานบ้านไต้บ้านหนึ่งที่มีความกว้างมากพอสำหรับผู้เข้าร่วมประมาณ ๒๕ - ๓๐ คน

๑๕. ลูกช่วง หมายถึง อุปกรณ์การเล่นอินกอน เป็นการนำผ้ามาตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสและเย็บแต่ละด้านเข้าด้วยกัน ภายในใส่เม็ดมะขามหรือเม็ดนุ่น เพื่อให้ลูกช่วงมีน้ำหนักสามารถโยนได้ไกล และเพิ่มความสวยงามโดยการนำเศษผ้าหลากสีมาเย็บติดบริเวณมุมทั้ง ๔ ด้าน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

๑. ประชากร กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑.๑ ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาชาวไทยทรงดำ ในจังหวัดสุพรรณบุรี

๑.๒ กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ชาวไทยทรงดำ ตำบลบ้านดอน อำเภอดู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง พิจารณาจากการเป็นผู้ดำเนินการประกอบพิธีกรรมและกลุ่มชาวบ้านที่ประกอบพิธีกรรม

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ เก็บรวบรวมข้อมูล

๓. วิธีสร้างเครื่องมือวิจัย

๓.๑ ศึกษาข้อมูลจากหนังสือ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับความเป็นมา ประเพณี ความเชื่อของชาวไทยทรงดำ เพื่อนำมาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์

๓.๒ กำหนดขอบเขตคำถามให้ครอบคลุมเรื่องที่กำลังศึกษา คือ การเกิด การแต่งงาน งานศพ เสนเรื่อน ป่าดตง แพงขวัญ และการละเล่นอื่นก่อน ฟ้อนแคน ซึ่งลักษณะข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เป็นข้อคำถามสัมภาษณ์แบบปลายเปิด

๓.๓ นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นมาตรวจสอบคุณภาพ โดยผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงวุฒิ จำนวน ๓ ท่าน คือ

๓.๓.๑ รองศาสตราจารย์ ดร.ยุทธ ไกยวรรณ

ผู้เชี่ยวชาญทางการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

๓.๓.๒ ดร.สมกมล กาญจนพิบูลย์

อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัย
ราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

๓.๓.๓ อาจารย์ตุลย์ จิรโชคโสภณ

อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัย
ราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

๓.๔ นำแบบสัมภาษณ์ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

๓.๕ นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว
มาทำการทดสอบสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อทวนสอบความเข้าใจ
ในประเด็นคำถามในแบบสัมภาษณ์ จำนวน ๓ ท่าน

๓.๖ นำแบบสัมภาษณ์ปรับแก้คำพูดให้เข้าใจง่ายขึ้น

๓.๗ นำแบบสัมภาษณ์ที่แก้ไขแล้ว นำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

๔. การรวบรวมข้อมูล

๔.๑ ผู้วิจัยติดต่อกับตัวแทนหมู่บ้านในตำบลบ้านดอน อำเภออุ้มผาง
จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการขอเข้าสัมภาษณ์ข้อมูล

๔.๒ เมื่อถึงวันและเวลาที่กำหนด ผู้วิจัยลงพื้นที่ดำเนินการเก็บ
ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านวัฒนธรรมชาวไทยทรงดำ
พร้อมทั้งขอบันทึกเสียง เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

๔.๓ นำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์และตรวจสอบความถูกต้อง
ความเรียบร้อยและความครบถ้วนตามประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการจะศึกษา

๕. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ สามารถแบ่งออกเป็น ๒
ขั้นตอน คือ

๕.๑ วิจัยจากเอกสาร เป็นการค้นคว้าเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไป
จากหนังสือ เอกสารงานวิชาการต่าง ๆ วิจัยที่เกี่ยวข้อง วารสาร และคลังข้อมูล
ออนไลน์ ซึ่งเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับชาวไทยทรงดำ

๕.๒ วิธีวิจัยภาคสนาม เป็นการศึกษาด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และสังเกต อากัปกริยา ข้อมูลทั้งหมดอยู่ในรูปของการจดบันทึกและการบันทึกเทป นำข้อมูลที่ได้มาจัดเรียง โดยเขียนให้ได้ใจความและมีรายละเอียดครบถ้วน นำมาพิมพ์บรรยายเป็นเรื่องราว พร้อมทั้งอ่านทานข้อมูลที่ได้และเขียนบันทึก ประกอบ เพื่อตั้งข้อสังเกตและนำร่างบันทึกมาสรุปข้อมูล เพื่อทบทวนข้อค้นพบ และพิจารณาความหมายของข้อมูลให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

๕.๒.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลขณะสัมภาษณ์ เป็นการวิเคราะห์ ข้อมูลตามประเด็นคำตอบจากผู้ให้สัมภาษณ์ ตามแนวคำถามการสัมภาษณ์ให้ ครอบคลุมประเด็นคำถามหลักที่ต้องการ

๕.๒.๒ การวิเคราะห์โดยตรงตามแบบบันทึกการสัมภาษณ์ เพื่อดูว่าข้อมูลใดขัดแย้งกันหรือตกหล่นไป จะได้ตรวจสอบและหาข้อมูลเพิ่มเติม จนกว่าจะครอบคลุมตามประเด็นการสัมภาษณ์

๕.๒.๓ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ภายในหมวดหมู่ของข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้มาจัดเรียงเป็นหมวดหมู่ตามแนวทางการสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในหมวดหมู่

๕.๒.๔ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหมวดหมู่ โดยจะ แยกแยะ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาให้เห็นความเหมือนความแตกต่างของข้อมูล ตั้งแต่ ๒ ชุดขึ้นไป อย่างเป็นระบบแล้วจึงนำข้อมูลที่ได้ในแต่ละหมวดหมู่มา วิเคราะห์ความสัมพันธ์กัน

๕.๒.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลหลังจากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น เพื่อตรวจสอบข้อมูลและทำความเข้าใจให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

๕.๒.๖ การวิเคราะห์ข้อมูลรวม เพื่อหาข้อสรุปของข้อมูลเป็น การเชื่อมโยงข้อมูลในลักษณะองค์รวม หลังจากวิเคราะห์ตามกระบวนการตั้งแต่ ขั้นตอนแรก ทั้งนี้ในการวิเคราะห์ข้อมูลรวมจะเป็นการตรวจสอบความถูกต้อง และความน่าเชื่อถือของข้อมูล ที่นำมาเปรียบเทียบกับหลักการตรวจสอบสามเส้า

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ สามารถแบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ประวัติความเป็นมา การเคลื่อนย้ายถิ่นของชาวไทยทรงดำในประเทศไทยและเข้าสู่ตำบลบ้านดอน อำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

เดิมชาวไทยทรงดำตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ในประเทศจีนตอนใต้บริเวณสิบสองจุไทยหรือเมืองแกง ปัจจุบันคือเมืองเดียนเบียนฟู เป็นอาณาเขตของประเทศเวียดนาม จากนั้นก็มีการอพยพเข้าสู่ประเทศไทยหลายครั้ง ส่วนใหญ่มาจากภาวะสงคราม โดยครั้งแรกในรัชสมัยพระเจ้าตากสินมหาราช เมื่อถูกกวาดต้อนมาทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งถิ่นฐานบริเวณอำเภอบ้านแหลม แต่ด้วยสภาพภูมิประเทศไม่คุ้นเคย จึงมีการย้ายไปตั้งรากฐานที่บริเวณอำเภอเขาชัย จังหวัดเพชรบุรี เนื่องจากบริเวณดังกล่าวเป็นพื้นที่มีป่าเขามากมีหัวห้วยลำธาร น้ำท่วมไม่ถึงลักษณะภูมิประเทศคล้ายเมืองเดียนเบียนฟู

สาเหตุของการย้ายถิ่นมาสู่ตำบลบ้านดอน อำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของชาวไทยทรงดำที่จังหวัดเพชรบุรี ความคิดถึงถิ่นกำเนิด ความต้องการหาที่ทำกินใหม่ ๆ จึงเกิดการอพยพเดินทางขึ้นทางทิศเหนือของจังหวัดเพชรบุรี และหลายครอบครัวก็ได้มาตั้งหลักปักฐาน ณ ที่แห่งใหม่แห่งนี้ โดยใช้วิธีเดินทางด้วยเกวียน เป็นเวลา ๗ - ๑๕ วัน ซึ่งการตั้งถิ่นฐานในอดีตสามารถจับจองได้ตามอริยาศัย ไม่มีการซื้อหาแต่อย่างใด การประกอบอาชีพหลักยังคงวิถีการเกษตรเช่นเดิม ซึ่งมีความเชี่ยวชาญเป็นหลัก

ตอนที่ ๒ วัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำตำบลบ้านดอน อำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา จำนวน ๗ ประเภท คือ

๑. การเกิด

ชาวไทยทรงดำมีความเชื่อในสิ่งลี้ลับมากมาย ทำให้ระหว่างการตั้งครรภ์มีความเชื่อและข้อปฏิบัติระหว่างการตั้งครรภ์ต่าง ๆ เช่น ห้ามนั่งคาบประตูไม่เช่นนั้นจะคลอดยาก เวลาไปไหนต้องมีเข็มกลัดติดที่เสื้อหรือชุดคลุมท้องเพื่อป้องกันอันตราย ระหว่างตั้งครรภ์ต้องนำกิ่งไม้ที่มีหนามมาวาง

ไว้ใต้ถุนห้อง เพื่อป้องกันไม่ให้ภูตผีมาทำร้าย และเมื่อกำหนดใกล้คลอดก่อนอื่น ต้องมีการบอกกล่าวผีเรือน เพื่อให้คลอดลูกได้ง่ายและปลอดภัย

เมื่อทารกคลอดจากครรภ์มารดาแล้วจะนำทารกไปอาบน้ำทาแป้งให้สะอาดและนำเด็กไว้ในกระดัง ญาติพี่น้องจะจัดหาข้าวของต่าง ๆ ที่มีความเป็นสิริมงคลมาใส่ไว้ในกระดัง จากนั้นญาติจะกล่าวคำอวยพรแก่เด็ก ส่วนการจัดการเกี่ยวกับรกเด็ก อาจนำไปฝังไว้ใต้ถุนบ้านหรือนำไปแขวนไว้ในต้นไม้ต่าง ๆ เพื่อป้องกันสุนัขเอาไปกิน

ข้อปฏิบัติหลังคลอด แม่ต้องอยู่ไฟเพื่อให้ร่างกายได้ขับของเสีย โดยการอยู่ไฟจะใช้เวลาประมาณ ๑๕ วัน ระหว่างอยู่ไฟ ยังมีความเชื่อในเรื่องข้อห้ามในการรับประทาน เช่น ห้ามกินของเย็น จำเป็นต้องรับประทานอาหารอ่อน และเป็นอาหารธาตุร้อน เพื่อขับเหงื่อและสิ่งไม่ดีออกจากตัวของแม่

๒. การแต่งงาน

ชาวไทยทรงดำถือว่าพิธีแต่งงานเป็นพิธีที่สำคัญอย่างหนึ่งในวงจรชีวิต จำเป็นต้องมีขั้นตอนและการกระทำให้ถูกต้องตามธรรมเนียม ซึ่งเครื่องใช้ประกอบพิธีแต่งงานของฝ่ายชายประกอบด้วย ชันหมาก กะเหล็บ เหล้าขาว หมากพลู ปูน ยาสูบ มิดโต้ สายสะพาย ถุงแดงใส่เงิน เป็นต้น ข้อห้ามของผู้ที่เป็นบ่าวสาว คือ ห้ามล่วงละเมิดต่อกันก่อนการแต่งงาน ไม่เช่นนั้นถือว่าเป็นการผิดผี การทำพิธีแต่งงานจำเป็นต้องดูฤกษ์ยามเป็นอย่างดี โดยส่วนใหญ่จะใช้ช้างขึ้น และนิยมเป็นเลขคู่ เป็นหน้าที่ของฝ่ายเจ้าบ่าวที่ต้องหาฤกษ์ยามที่ดี

ขั้นตอนในการแต่งงานจะทำได้ด้วยความประณีต มีขั้นตอนและทุกอย่างจะแฝงไปด้วยความเชื่อ เพื่อส่งเสริมการครองคู่ให้ยาวนานที่สุด โดยเริ่มต้นเช้าตรู่ จะมีหญิงบริสุทธิ์ ๒ คน สะพายกะเหล็บ หมอลำ และขบวนขันหมากไปยังบ้านเจ้าสาว ซึ่งในขั้นตอนนี้ต้องระวังอย่าให้ขบวนขันหมากไปชนกับพิธีที่ไม่เป็นสิริมงคล เช่น พิธีศพ ขั้นตอนที่สำคัญของการแต่งงานที่ขาดไม่ได้ คือ ต้องไปทำพิธีในกะล่อห้อง เป็นการบอกผีเรือนของฝ่ายเจ้าบ่าว หากเจ้าสาวไม่ได้ทำถือว่าไม่ได้มาเป็นสมาชิกภายในครอบครัวของฝ่ายเจ้าบ่าว

ชุดบ่าวสาว เจ้าบ่าวใส่เสื้อก้อม เจ้าสาวใส่เสื้อฮี ทั้งคู่เป็นชุดเสื้อผ้า สีดำยาว โดยเสื้อจะใช้กระดุมที่ทำจากเงิน หากใส่กระดุมเงินเยอะมากเท่าไร ย่อมแสดงถึงการมีฐานะมั่งคั่ง หลังจากพิธีแต่งงาน บ่าวสาวยังไม่สามารถอยู่ด้วยกัน จำเป็นต้องแยกกันอยู่อีก ๓ คืน จึงสามารถเข้าหอได้

๓. งานศพ

งานศพของชาวไทยทรงดำมีขั้นตอนต่าง ๆ มากมาย เพราะเป็น พิธีกรรมส่งวิญญาณของผู้ตายไปอีกโลกหนึ่งตามความเชื่อของชาวไทยทรงดำ ดังนั้นต้องทำพิธีต่าง ๆ ให้ถูกต้อง เพื่อผู้ตายจะไปอยู่อีกโลกหนึ่งอย่างมีความสุข และจะมีผลต่อลูกหลานให้ที่มีชีวิตอยู่อย่างมีความสุข เมื่อเกิดมีการตายเกิดขึ้น ในบ้าน เจ้าบ้านจะมีการจุดประทัดหรือยิงปืนขึ้นฟ้า เพื่อเป็นการบอกข่าวให้ เพื่อนบ้านทราบ เมื่อเพื่อนบ้านได้ทราบข่าวจะหยุดงานทุกอย่างเพื่อมา ช่วยเหลือเจ้าบ้าน เจ้าบ้านจะทำอาหารมาเลี้ยงแขกในงาน มีการจัดเตรียม สิ่งของที่จำเป็นในพิธีศพ และที่ขาดเสียไม่ได้ คือ “เชยกก” เจ้าภาพจะต้องไป บอกเชิญเชยกกให้มาทำพิธี เมื่อเชยกกได้รับการเชิญแล้วจะรีบแต่งตัวไปที่บ้าน ผู้ตายทันที การแต่งกายของเชยกกจะแต่งกายด้วยชุดที่ใช้ในชีวิตประจำวัน คาดเอวด้วยผ้าดิบ เสียบมัดหมี่ไว้ข้างเอว สวมหมวก เมื่อเชยกกไปถึงบ้านผู้ตาย จะมีการทำพิธีขมิ้นผีร้ายด้วยคาถาข่มที่บันไดบ้านของผู้ตาย เพื่อป้องกันไม่ให้ผี อื่น ๆ ตามมารังควาน

งานศพจะเริ่มต้นด้วยการอาบน้ำศพ โดยเชยกกจะเป็นผู้อาบน้ำศพ การอาบน้ำทั้งตัว หัวผม ผัดหน้าทาแป้ง แต่งชุดใหม่โดยจะใส่ชุดที่ดีที่สุดเท่าที่มีอยู่ เชยกกจะใส่เสื้อผ้าให้ศพ ๒ ชั้น ชั้นในเป็นเสื้อโทสำหรับศพชาย ส่วนศพหญิงจะ ใส่เสื้อก้อม ชั้นนอกเป็นเสื้อฮี

วันรุ่งขึ้นเจ้าภาพและญาติเตรียมการนำร่างผู้เสียชีวิตไปเผาที่ป่าช้า ของหมู่บ้าน เวลาประมาณ ๑๑.๐๐ น. เชยกกจะทำพิธีบอกให้ผู้ตายมากิน อาหารเป็นครั้งสุดท้ายก่อนจะนำศพไปเผา เมื่อบอกผีกินเสร็จแล้ว เชยกกจะ เชิญญาติผีเดียวกันที่สวมเสื้อทุกชิ้นมารับประทานอาหารหน้าทึบศพ ญาติจะ รับประทานอาหารกันเล็กน้อยพอเป็นพิธี แสดงถึงความโศกเศร้าจนรับประทาน

อาหารไม่ได้ พร้อมกันนี้เจ้าภาพจะเลี้ยงอาหารกลางวันแก่แขกที่มาร่วมในงาน เมื่อญาติพี่น้องและแขกที่มาร่วมงานรับประทานอาหารกลางวันเสร็จแล้ว เขยกก็จะใช้มีดคาถาตัดสายสิญจน์ที่มีดหัวแม่เท้าศฟให้ขาดออกจากกัน ต่อจากนั้นเขยกก็จะบอกทางที่จะนำศฟไปป่าช้า บอกว่าจะเอาซอนไปเผา แล้วจะสร้างบ้านให้อยู่ใหม่ที่ป่าช้า

พิธีช้อนขวัญมักจะทำตอนเช้าหลังจากที่เขยกบอกทางศฟเสร็จแล้ว ซึ่งการทำพิธีช้อนขวัญมีความเชื่อว่า ไม่ให้ญาติที่มีชีวิตอยู่ไปกับผู้ตาย โดยให้ญาติเดินวนจากซ้ายไปขวารอบหีบศฟ ๓ รอบ เมื่อครบ รอบที่ ๓ จะมีหญิงชรา มาดึงเอาตัวญาติออกไปที่ละคนจนหมด ต่อจากนั้นก็จะมีผู้หญิง ๒ คน ถือสวิงคนละอัน ในสวิงจะใส่ห่อเสื้อผ้าของญาติ เพื่อช้อนขวัญไม่ให้ตามไปกับผู้ตาย ถือเป็นอันเสร็จพิธี

การยกศพลงจากเรือน เพื่อนำไปเผาที่ป่าช้า มักจะใช้ลูกชายคนโต ถือธงเดินนำหน้า ธงนี้ทำจากไม้รวกเป็นไม้สำหรับถือ ที่ปลายมีผ้าไหมสีแดงเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าผูกติดไว้ การยกหีบศฟจะเป็นหน้าที่เขยของผู้ตาย เมื่อทุกอย่างเรียบร้อยแล้ว จึงเริ่มยกศพลงจากบ้าน แต่ก่อนที่จะยกศพลงจากบ้าน เจ้าภาพจะจุดประทัด เพื่อเป็นสัญญาณแจ้งให้ทราบว่าจะเอาศพลงจากบ้าน เพื่อนำไปเผาที่ป่าช้า ก่อนแห่ศฟเขยกจะเปิดฝาหีบศฟและเปิดผ้าแพรแดงที่ปิดหน้าศฟให้บรรดาญาติพี่น้องดูศฟเป็นครั้งสุดท้าย

เมื่อนำขบวนศฟมาถึงป่าช้าเขยกจะเลือกสถานที่ที่จะใช้เผา โดยการเสี่ยงทายแบบไทยทรงดำเมื่อเลือกสถานที่ได้แล้วญาติของผู้ตายจะช่วยกันก่อกองฟอนสำหรับเผาศฟขึ้น แล้วหามหีบศฟเดินวนซ้ายไปรอบ ๆ กองฟอน ๓ รอบ เมื่อครบ ๓ รอบแล้ว นำศฟตั้งบนกองฟอน หันศีรษะศฟไปทางทิศใต้ หันเท้าไปทางประเทศลาว หยิบเสื่อฮีบศฟออก เขยกจะเป็นคนจุดไฟเป็นคนแรก จากนั้นเป็นลูกหลาน ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านจะทยอยเข้าเผาศฟ ขณะที่กองไฟลุกจะมีญาติของผู้ตายยืน ๒ ข้าง โยนเสื่อฮีบศฟและเสื้อผ้าที่ใช้ในชีวิตประจำวันของผู้ตาย ข้ามกองไฟไปมา ๓ รอบสิ่งของเหล่านี้ไม่ต้องเผา เก็บไว้ใช้หลังจากพิธีศฟเสร็จแล้ว หลังจากเผาศฟเสร็จ เพื่อนบ้านและแขกที่มาร่วมงาน

ทยอยกลับเหลือแต่ลูกหลานและญาติสนิทต้องรออนุญาตว่าจะไหม้หมด
เหลือแต่กระดูก ดูแลดับไฟเรียบร้อยแล้วจึงกลับบ้าน

๔. เสนเรือน

เป็นพิธีกรรมใหญ่ในการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษ โดยลูกหลานเป็น
ผู้จัดเตรียมเครื่องเซ่นไหว้ในการประกอบพิธีเสนเรือน พิธีเสนเรือนจัดประมาณ
๓ - ๔ ปีต่อครั้ง จะทำพิธีในกะล่อห้อง พิธีนี้ทำเพื่อแสดงความกตัญญูและ
การรำลึกพระคุณผีบรรพบุรุษที่ได้ปกป้องรักษาให้ลูกหลาน มีความเจริญก้าวหน้า
ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บมาเบียดเบียน ชาวไทยทรงดำเชื่อว่าบุคคลภายในครอบครัวจะ
เจ็บป่วยโดยไม่ทราบสาเหตุ เกิดประสบอุบัติเหตุจนถึงชีวิต ธุรกิจหรือกิจการ
ไม่เจริญรุ่งเรือง

๕. ปาดตง

เป็นการนำเอาอาหารเครื่องเซ่นไหว้ผีเรือนในวันที่กำหนดไว้
เพื่อระลึกถึงผีบรรพบุรุษไม่ปล่อยให้ทอดยาวและขอให้ช่วยปกป้องรักษาครอบครัว
ของตนให้มีความสุข สามารถแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๕.๑ พิธีปาดตงธรรมดาจะกำหนดตามปฏิทินไทดำ โดยผู้ท้าวจะ
ปาดตงทุก ๕ วัน ผู้น้อยปาดตงทุก ๑๐ วัน

๕.๒ พิธีปาดตงข้าวใหม่ เป็นการแสดงความกตัญญูและ
ขอบคุณผีบรรพบุรุษ หลังจากการเก็บเกี่ยวผลผลิตครั้งแรกของปีนั้นเสร็จ และ
บอกกล่าวให้ผีบรรพบุรุษได้ทราบความเป็นอยู่ในปีที่เก็บเกี่ยวผลผลิตที่ได้
นี้มีมากมายเหลือกินเหลือใช้ ซึ่งพิธีปาดตงข้าวใหม่จะมีความพิเศษกว่าปาดตง
ธรรมดา คือ จะบอกกล่าวญาติพี่น้องในตระกูลให้มาร่วมพิธีนี้ ถือเป็นกรกระชับ
ความสัมพันธ์ระหว่างญาติที่ใกล้ชิด

๖. พิธีแปงขวัญ

ชาวไทยทรงดำจะมีความเชื่อเรื่องขวัญเป็นอย่างยิ่ง โดยมีความเชื่อ
ว่าขวัญจะเป็นสิ่งติดตัวมาแต่กำเนิด ประกอบอยู่ในร่างกายรวม ๓๒ ขวัญ
ซึ่งมองด้วยตาเปล่าไม่เห็น แต่ทำให้ร่างกายเคลื่อนไหวและทำงานได้ โดยเชื่อว่า
คนจะอยู่ดีมีสุขหรือเจ็บป่วยก็เพราะขวัญที่อยู่ในตัวเป็นสาเหตุ ถ้าขวัญออกจากตัว

หรือหลงทางอยู่ที่ใดก็อาจทำให้เจ็บป่วยได้ ซึ่งสาเหตุของการที่ขวัญหนีออกจากตัวอาจเกิดจากอาการตกใจหรือการเกิดอุบัติเหตุ ดังนั้นจำเป็นต้องเรียกขวัญเพื่อให้ขวัญกลับมาอยู่ในร่างกายตามเดิม

๗. การละเล่นอันคอนฟ้อนแคน

มักจะจัดขึ้นในเดือน ๕ ถึงเดือน ๖ เป็นช่วงเวลาที่เว้นจากการทำงานมาตลอดทั้งปี ถือว่าเป็นช่วงเวลาพักผ่อน อีกทั้งเปิดโอกาสให้หนุ่มสาวได้พบปะทำความรู้จักกันอย่างเปิดเผย นำไปสู่การผูกไมตรีและเลือกหาคู่ครองที่เหมาะสม การละเล่นอันคอนอาศัยการเล่นลูกช่วง ร้อง รำ และดนตรีเป็นสื่อด้วยความสนุกสนานที่มีการถ่ายทอดมาหลายชั่วอายุคน ด้วยวิธีการจดจำเลียนแบบที่เรียกว่า การถ่ายทอดทางอ้อม

ถึงเวลาพบคำหมอลำแคนเริ่มเล่นเป่าแคนเป็นการชักชวนสาว ๆ ให้เข้าร่วมฟ้อนรำที่ช่วง โดยผู้ที่เข้าร่วมการละเล่นอันคอนจะสวมเสื้อฮี ในการละเล่นจะใช้อุปกรณ์ที่เรียกว่า “ลูกช่วง” การเล่นจะแบ่งเป็นชายและหญิงเป็นฝ่ายฝ่ายละ ๕ - ๖ คน เท่า ๆ กัน โดยยืนหันหน้าเข้าหากันอยู่ตรงกลางช่วงเรียงลำดับสูงต่ำหรือตามความอาวุโสห่างกันประมาณ ๓ - ๕ วา แล้วโยนลูกช่วงเพื่อเปิดโอกาสให้หนุ่มสาวได้ทำความรู้จักกัน ส่วนเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบ คือ แคน

ตอนที่ ๓ พลวัตวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำ ตำบลบ้านดอน อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

เมื่อกาลเวลาเปลี่ยนแปลง ทุกสิ่งย่อมมีการแปรผันไปจากเดิม ด้วยเหตุปัจจัยต่าง ๆ เช่น สภาพสังคม ภาวะเศรษฐกิจ ความทันสมัยของเทคโนโลยี เป็นต้น ทำให้วัฒนธรรมไทยทรงดำเปลี่ยนแปลงไป สามารถอธิบายรายละเอียดต่าง ๆ ได้ดังนี้

๑. การเกิด สามารถแบ่งออกเป็น ๓ ช่วง คือ

๑.๑ ช่วงก่อนคลอด

อดีต : ในระยะตั้งครรภ์สามารถทำงานได้ตามปกติ โดยมีความเชื่อว่าหากแม่ที่ตั้งครรภ์มีความขยันจะทำให้สามารถออกลูกได้ง่าย และทำให้ลูกที่เกิดมามีความขยัน

ปัจจุบัน : ทำงานน้อยลง เนื่องจากกลัวจะกระทบกระเทือนต่อเด็กใน
ครรภ์

๑.๒ ช่วงระหว่างคลอด

อดีต : ทำคลอดที่บ้าน มีหมอดำแยเป็นผู้ทำคลอด มักใช้วิธีการทำ
คลอดแบบธรรมชาติ

ปัจจุบัน : จะทำคลอดที่โรงพยาบาล และใช้วิธีการทำคลอดด้วย
วิธีการแพทย์ที่ทันสมัย หากคลอดไม่ออกก็จะทำการผ่าตัด

๑.๓ ช่วงหลังคลอด

อดีต : มีการอยู่ไฟและใช้ยาสมุนไพร เพื่อขับน้ำคาวปลาและบำรุง
ให้ร่างกายของแม่หลังคลอดบุตรแข็งแรงมากขึ้น มีการใช้ยาดอกเหล้า เพื่อเพิ่ม
ความร้อนให้กับร่างกาย

ปัจจุบัน : มีการใช้ยาที่ทันสมัยและบำรุงหลังคลอดด้วยยาแผน
ปัจจุบัน

๒. การแต่งงาน สามารถอธิบายรายละเอียดต่าง ๆ ได้ ดังนี้

อดีต : การเลือกคู่ครองจะผ่านพิธีการเล่นอินกอนฟอนแคน และ
การทำพิธีแต่งงานมักจะเป็นพิธีเฉพาะชาวไทยทรงดำ จำเป็นต้องมีการบอก
กล่าวในกะล่อห้องให้ผีเรือนได้รับทราบถึงการแต่งงานของลูกหลาน ในการประกอบ
พิธีจะมีการใส่เสื้อฮีอีกด้วย

ปัจจุบัน : การเลือกคู่ครองมีอิสระมากขึ้น ผ่านการทำงานหรือ
การปฏิสัมพันธ์กัน พิธีกรรมมีการนิมนต์พระสงฆ์มาสวดเจริญพระพุทธมนต์ด้วย
บางครั้งอบครีวมีการจัดงานในโรงแรมอีกด้วย

๓. งานศพ สามารถอธิบายรายละเอียดต่าง ๆ ได้ ดังนี้

๓.๑ การประกาศว่ามีคนตาย

อดีต : จะใช้วิธีการจุดประทัดบอก

ปัจจุบัน : ใช้วิธีการบอกปากต่อปาก หรือโทรศัพท์แจ้ง

๓.๒ ชั้นพิธีกรรม

อดีต : เน้นพิธีกรรมโดยกระทำตามที่เชยกกเป็นผู้แนะนำ และดำเนินการมีการเคลื่อนย้ายศพไปสู่ป่าช้าด้วยวิธีการแห่เดินเท้า และทำการเผาศพที่ป่าช้า

ปัจจุบัน : มีการผสมผสานพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนากับ พิธีกรรมที่กระทำโดยเชยกก การเคลื่อนย้ายศพใช้รถแห่ไปวัดใกล้บ้าน และเผาศพในเมรุของวัดเช่นเดียวกับชาวพุทธศาสนาทั่วไป

๔. การเสนเรือน สามารถอธิบายรายละเอียดต่าง ๆ ได้ ดังนี้

อดีต : พิธีเสนเรือนจัดได้ว่าเป็นพิธีอุทิศส่วนกุศลให้กับบรรพบุรุษ ครั้งใหญ่ จำเป็นจะต้องมีความปราณีตทั้งด้านการเตรียมอาหาร ทำอาหาร และขั้นตอนพิธีกรรมต่าง ๆ สามารถอธิบายได้ ดังนี้

๑. ชั้นเตรียมงาน จะมีการเริ่มเลี้ยงหมูสำหรับงานเสนเรือน โดยเฉพาะ ทั้งเป็นการทำนายจากหมูที่เลี้ยงอีกด้วย การหมักเหล้า และอาหาร ที่ใช้ในพิธีเสนเรือนต่าง ๆ

๒. อาหารประจำพิธี นิยมทำด้วยตนเอง

ปัจจุบัน : พิธีเสนเรือนมีการเปลี่ยนแปลงไปบางอย่างที่เกิดจากอิทธิพล ต่าง ๆ จากภายนอก เช่น ระบบการศึกษา การคมนาคมที่สะดวกมากขึ้น สถานภาพทางเศรษฐกิจ การทันสมัยของเทคโนโลยี เป็นต้น สามารถอธิบาย รายละเอียดแต่ละขั้นตอนได้ ดังนี้

๑. ชั้นเตรียมงาน มักซื้อหมูชำแหละจากร้านหมูภายใน หมู่บ้าน พร้อมทั้งเครื่องในแทนการเลี้ยง เพื่อเป็นการประหยัดเวลา รวมถึงไม่มีการหมักเหล้าอีกแล้ว เนื่องจากการผิดกฎหมาย

๒. อาหารประจำพิธี ซื้อหาจากตลาดมากกว่า การประกอบด้วยตนเอง เพื่อความรวดเร็วและสะดวกในการประกอบพิธีกรรม

๕. ปาดตง เป็นพิธีกรรมที่ยึดถือกันในปัจจุบัน ไม่ว่าจะปาดตงเป็นอาหารที่ใช้ ในพิธี เพราะพิธีปาดตงไม่ได้คำนึงถึงอาหารอะไรมาก มักเป็นอาหารที่ถูกลานที่

กินกันในปัจจุบัน ระยะเวลาในการปิดตงบ่อ คือ ผู้ท้าวปิดตงทุก ๕ วัน ผู้น้อยปิดตงทุก ๑๐ วัน ทำให้พิธีกรรมนี้มีการเปลี่ยนแปลงน้อยมากในปัจจุบัน

๖. แพงขวัญ ปัจจุบันความเชื่อเรื่องขวัญลดลงอย่างมาก เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสังคมเข้าสู่ความเป็นเมืองมากขึ้น ความทันสมัย การมีโอกาสได้รับการศึกษา เป็นต้น ทำให้ความเชื่อเกี่ยวกับขวัญลดน้อยลงตามลำดับ

๗. การเล่นอันคอนฟ้อนแคน ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงจากเดิม โดยปัจจุบันผู้เล่นเป็นผู้อาวุโส วัตถุประสงค์ของการเล่นเพื่อการอนุรักษ์หรือการแสดงต้อนรับแขก ส่วนดนตรีที่ใช้ร่วมมีความแตกต่างไปจากอดีตมาก อดีตใช้แคนเป็นเครื่องดนตรีหลัก ปัจจุบันมีการประยุกต์ใช้เครื่องดนตรีสากลเข้ามาร่วมด้วย เช่น กลองชุด กีตาร์ เป็นต้น

สรุปและอภิปรายผล

๑. ประวัติความเป็นมา การเคลื่อนย้ายถิ่นของชาวไทยทรงดำในประเทศไทย และเข้าสู่ตำบลบ้านดอน อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

เดิมตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ในประเทศจีนตอนใต้ บริเวณสิบสองจุไทย หรือเมืองแก ปัจจุบันคือเมืองเดียนเบียนฟู เป็นอาณาเขตของประเทศเวียดนาม สอดคล้องกับ ทวีโรจน์ กล่ำกล่อมจิตต์ (๒๕๕๐) กล่าวถึง ถิ่นฐานเดิมของชาวไทยทรงดำเดิมกระจายอยู่ในประเทศจีนตอนใต้บริเวณสิบสองจุไทย หรือเมืองแก ปัจจุบันคือเมืองเดียนเบียนฟู เป็นอาณาเขตของประเทศเวียดนามอยู่ทางเหนือตอนบนของประเทศลาว

สาเหตุของการอพยพเข้าสู่ประเทศไทยนั้น ชาวไทยทรงดำได้มีการอพยพเข้าสู่ประเทศไทยหลายครั้ง สาเหตุหลักของการอพยพสู่ประเทศไทยคือภาวะสงคราม การอพยพเข้าสู่ประเทศไทยครั้งแรกเกิดขึ้นในรัชสมัยพระเจ้าตากสินมหาราช เมื่อเข้าสู่ประเทศไทยแล้ว มักไปตั้งรากฐานที่จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งมีลักษณะภูมิประเทศคล้ายเมืองแก สอดคล้องกับพระประจักษ์ พนาถีย์ (๒๕๕๑) กล่าวว่า การอพยพของชาวไทยทรงดำเข้าสู่ประเทศไทยสาเหตุหลักมา

จากสงคราม เมื่อถูกกวาดต้อนเข้ามาโปรดเกล้าฯ ให้ไปตั้งถิ่นฐานบริเวณอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี เนื่องจากบริเวณดังกล่าวมีลักษณะภูมิประเทศคล้ายเมืองเดียนเบียนฟู

ต่อมาเมื่อมีการประกาศเลิกทาส ชาวไทยทรงดำบางส่วนจึงเดินทางจากจังหวัดเพชรบุรีไปทางทิศเหนือไม่ลงทางทิศใต้ เนื่องจากชาวไทยทรงดำรู้ว่าถิ่นเดิมของพวกตนอยู่บริเวณเมืองแกลง (ตอนเหนือของเวียดนาม) ซึ่งอยู่ตอนเหนือของประเทศไทย ดังนั้นหากต้องการเดินทางกลับไปยังท้องถิ่นเดิมของตนจำเป็นต้องเดินขึ้นเหนือ ชนรุ่นต่อมาที่มีความประสงค์จะเดินทางกลับถิ่นฐานเดิมจึงเดินทางขึ้นทางทิศเหนือ จนกระทั่งคนสูงอายุบางรายตายไประหว่างทางเดิน ลูกหลานไม่สามารถเดินทางต่อไปได้ จึงเกิดการตั้งถิ่นฐานใหม่อยู่บริเวณจังหวัดต่าง ๆ ขัดแย้งกับธงชัย ลุมพชร (๒๕๕๔) กล่าวว่า การเคลื่อนย้ายของชาวไทยทรงดำเข้าสู่จังหวัดสุพรรณบุรี มีสาเหตุจากการเพิ่มขึ้นของชาวไทยทรงดำทำให้ต้องหาที่ทำกินใหม่

การย้ายถิ่นของชาวไทยทรงดำจากจังหวัดเพชรบุรีเข้ามาอยู่ที่ตำบลบ้านดอน อำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี เกิดขึ้นหลังประกาศเลิกทาส สอดคล้องกับงานกษนิช สันรนประกริต (๒๕๔๙) ที่ว่า ชาวไทยทรงดำที่อาศัยอยู่อำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี อพยพมาจากจังหวัดเพชรบุรี เมื่อ ๑๐๐ ปีที่ผ่านมา โดยส่วนใหญ่มีนามสกุลที่มีคำว่า “เพชร” อยู่มากมายในครอบครัวชาวไทยทรงดำ เพื่อระลึกถึงถิ่นฐานที่เคยอพยพมา

๒. วัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำ ตำบลบ้านดอน อำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

สามารถอภิปรายในภาพรวมได้ว่า ชาวไทยทรงดำมีความเชื่อต่อสิ่งลี้ลับ โดยเฉพาะเรื่องผี สามารถแบ่งผีออกเป็น ๓ จำพวก คือ ผีแกน ผีบรรพบุรุษ และผีร้าย สอดคล้องกับชมพูนุท นาศิริรักษ์ และวงเดือน นาราสัจจ์ (๒๕๔๓) ที่แบ่งการนับถือผีตามความเชื่อดั้งเดิมของคนไทยกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ไว้ ๓ ประเภท คือ ๑) ผีฟ้า หมายถึง สิ่งศักดิ์สิทธิ์ผู้ทรงคุณบริสุทธิ สามารถเอื้อสุข ขจัดทุกข์แก่ผู้ศรัทธา เช่น พระพุทธเจ้า พญาแถน พระอินทร์ เป็นต้น ๒) เทวดา เป็นผีที่จะ

ให้คุณแก่ผู้ที่เคารพบูชาและจะลงโทษแก่ผู้ที่ลบหลู่ ผีประเภทนี้จะมีที่สิงสถิตประจำ อาทิ เจ้าพ่อเจ้าแม่ที่สถิตตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น ผีบรรพบุรุษ ผีวีรบุรุษ เป็นต้น ๓) ภูตผีปีศาจ เป็นผีร้ายที่ไม่ให้คุณแก่ผู้ใด ก่อให้เกิดความหวาดกลัว ต้องหาวิธีป้องกันการคุกคามด้วยสิ่งต่าง ๆ เช่น รตนน้ำมนต์ แขนวตระกรุด เป็นต้น จึงก่อให้เกิดพิธีกรรมต่าง ๆ ซึ่งพิธีกรรมของชาวไทยทรงดำ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ ๑) พิธีกรรมที่ปฏิบัติเป็นประจำ เช่น พิธีปาดตง พิธีเสนเรือน เป็นต้น ๒) พิธีกรรมที่ปฏิบัติบางครั้ง เช่น พิธีแต่งงาน พิธีงานศพ พิธีแบ่งขวัญ เป็นต้น สอดคล้องกับสมคิด ศรีสิงห์ (๒๕๓๓) กล่าวว่า ประเพณีของชาวไทยโซ่งแบ่งเป็น ๒ ประเพณี คือ ๑) ประเพณีที่ปฏิบัติเป็นประจำ คือ ประเพณีครอบครวั มีการทำเสนเรือนและปาดตง ๒) ประเพณีที่ปฏิบัติในบางครั้ง คือ การแต่งงานแบบโซ่ง การทำศพแบบโซ่ง สำหรับวัตถุประสงค์ของการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ของชาวไทยทรงดำ แบ่งออกเป็น ๔ ประการ คือ ๑) เพื่อเซ่นผี ๒) แสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ ๓) สร้างความสัมพันธ์กับเครือญาติ และ ๔) เป็นกุศโลบายป้องกันอันตรายและเสริมสร้างกำลังใจ

๓. พลวัตวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำ ตำบลบ้านดอน อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี สามารถอภิปรายรายละเอียดของแต่ละเรื่อง ดังนี้

๓.๑ การเกิด

จากอดีตหญิงชาวไทยทรงดำมักคลอดลูกอยู่ที่บ้าน โดยมีหมอดำแยเป็นผู้ทำคลอด ต่อมาเมื่อวิทยาการทางแพทย์มีความทันสมัยมากขึ้น มีการจัดตั้งโรงพยาบาลในอำเภอ ชื่อว่าโรงพยาบาลอุ้มทอง ทำให้มีหญิงชาวไทยทรงดำที่ตั้งครรภ์มักไปทำคลอดที่โรงพยาบาล และมีแพทย์เป็นผู้ทำคลอดให้ โดยหญิงตั้งครรภ์ส่วนใหญ่มักไปพบและปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์ตั้งแต่ฝากครรภ์ ทำให้ความเชื่อหลายประการมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมและเศรษฐกิจ สอดคล้องกับประธาน เขียวขำ (๒๕๔๖) กล่าวว่า ในอดีตเวลาตั้งครรภ์สามารถทำงานหนักตามปกติ การรับประทานอาหารมีข้อห้ามตามความเชื่อจากบรรพบุรุษ การทำคลอดทำที่บ้านโดยใช้วิธีการทำคลอดตามธรรมชาติ หลังการคลอดต้องอยู่ไฟและรักษาตัวด้วยยาสมุนไพร แต่ในปัจจุบัน

มักจะไม่ให้ทำงานหนัก การรับประทานอาหารมักยึดหลักตามคำแนะนำของแพทย์ ทำการคลอดในโรงพยาบาล ใช้วิธีการคลอดโดยใช้ยาบรรเทาความเจ็บปวด ยาที่ใช้ก็เป็นยาที่ทันสมัย และบำรุงหลังคลอดด้วยยาแผนปัจจุบัน

๓.๒ การแต่งงาน

ปัจจุบันด้วยความทันสมัยด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและการคมนาคมที่สะดวกมากขึ้น ทำให้การแต่งงานของชาวไทยทรงดำในปัจจุบันไม่ได้จำกัดเฉพาะชนชาติเดียวกัน มีการแต่งงานข้ามชนชาติ รวมถึงมีการแต่งงานกับชาวต่างประเทศ ซึ่งแตกต่างจากอดีตมักจะเลือกคู่ผ่านการเล่นอันกอนฟอนแคน สอดคล้องกับเบญจพร เชื้อผึ้ง และธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ (๒๕๕๖) พบว่าการเลือกคู่ของชาวไทยทรงดำ ในอดีตจะมีการ “ลงช่วง” แต่ในปัจจุบันการเลือกคู่ครองได้เปลี่ยนแปลงไป ทำให้การเลือกคู่ครองมีอิสระมากขึ้น

นอกจากนั้นการแต่งงานอดีตมีหลายขั้นตอน ส่วนใหญ่เป็นพิธีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อด้านผี มักไม่มีพิธีกรรมเกี่ยวทางพระพุทธศาสนา แต่ในปัจจุบันมีการนิมนต์พระสงฆ์เข้ามาร่วมเจริญพระพุทธมนต์ให้ด้วย สอดคล้องกับเบญจพร เชื้อผึ้ง และธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ (๒๕๕๖) พบว่า ปัจจุบันพิธีการแต่งงานของลาวโซ่งมีการปรับเปลี่ยนเข้ากับชาวไทยพุทธเพิ่มขึ้น มีการทำบุญ ตักบาตร มีพิธีสวด และนิมนต์พระมาประกอบพิธีกรรมควบคู่ไปกับพิธีกรรมของลาวโซ่ง

๓.๓ งานศพ

อดีตพิธีศพของชาวไทยทรงดำมักไม่มีพิธีเกี่ยวกับทางพระพุทธศาสนา แต่ปัจจุบันมีพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาเข้าผสมด้วย อีกทั้งในอดีตการเผาศพมักจะเผาที่ป่าช้า แต่ปัจจุบันมักเผาในเมรุของวัดที่อยู่ใกล้บ้าน สอดคล้องกับวิลาวัลย์ ปานทอง และคณะ (๒๕๕๑) พบว่า ปัจจุบันไทยทรงดำนับถือ ศาสนาพุทธและปฏิบัติตามคำสอนในพระพุทธศาสนา โดยยังคงยึดถือความเชื่อดั้งเดิม และปฏิบัติตามคำสอนในพระพุทธศาสนาควบคู่กัน แม้แต่ในพิธีศพชาวไทยทรงดำก็จะนิมนต์พระมาสวดและเผาศพที่วัด

แต่บุคคลสำคัญสำหรับงานศพ คือ เขยยก ปัจจุบันยังมีความสำคัญกับงานนี้ กล่าวคือ เป็นผู้รู้เกี่ยวกับขั้นตอนพิธีกรรมต่าง ๆ สอดคล้องกับวิลาวัลย์ ปานทอง และคณะ (๒๕๕๑) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนพิธีทำศพของชาวไทยทรงดำ ผู้ที่มีความรู้ที่สุด คือ เขยยก จะขาดไม่ได้ในงานศพ

๓.๔ การเสนเรื่อน

พิธีกรรมบางอย่างได้ถูกปรับเปลี่ยนไปตามเวลา เริ่มตั้งแต่ขั้นเตรียมงาน ในอดีตมักมีการเลี้ยงลูกหมูและการหมักเหล้า เพื่อใช้ประกอบพิธีกรรม แต่ปัจจุบันนิยมซื้อหมูทั้งตัวจากร้านหมูในหมู่บ้านและซื้อเหล้าขาวจากตลาดมาประกอบพิธีแทน เพื่อก่อให้เกิดความสะดวกต่อการประกอบพิธี สอดคล้องกับปานทิพย์ คงยิ้มละมัย (๒๕๔๖) กล่าวว่า ขั้นตอนพิธีเสนเรื่อนที่เปลี่ยนแปลงมากที่สุด คือ ขั้นการเตรียมงาน โดยเฉพาะอาหาร ปัจจุบันลดขั้นตอนที่ยุ่งยากลงไป ตามปกติแล้วทุกบ้านของชาวไทยทรงดำจะมีการเลี้ยงหมูไว้ในกรณีบ้านที่ไม่ได้เลี้ยงหมูเมื่อเสนเรื่อนต้องหาซื้อจากตลาด ส่วนการทำเหล้า ปัจจุบันไม่ทำเอง เพราะผิดกฎหมาย จะใช้เหล้าขาว ๓๕ ดีกรีแทน

๓.๕ ปιάตตง

เป็นพิธีกรรมเช่นผีเรือนอีกหนึ่งพิธีที่ทำเป็นประจำทุกสัปดาห์ เพื่อแสดงความกตัญญูต่อผีบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วให้มีของกินเหมือนตอนที่ยังมีชีวิตอยู่ รวมทั้งยังขอให้ผีเรือนช่วยปกป้องรักษาครอบครัวของตนให้มีความสุข สอดคล้องกับภททิยา ยิมเรวัต (๒๕๔๔) กล่าวว่า ครอบครัวชาวไทยดำจะมีการบูชาผีบรรพบุรุษ เพื่อแสดงถึงความกตัญญูและขอให้ผีช่วยปกป้องคุ้มครองสมาชิกในครอบครัว

๓.๖ การแข่งขวัญ

ความเชื่อเกี่ยวกับการแข่งขวัญในปัจจุบันมีความเชื่อลดลง เนื่องจากความทันสมัยของสังคมยุคปัจจุบัน และการได้รับโอกาสทางการศึกษา ทำให้เกิดความเชื่อด้านเหตุผลมากขึ้น สอดคล้องกับวิชุนันท์ ไทยโพธิ์ศรี (๒๕๕๓) พบว่า การเปลี่ยนแปลงของประเพณีต่าง ๆ มีสาเหตุหลายประการ เช่น การเปลี่ยนแปลงอาชีพจากการทำนาเป็นการรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม

การเปลี่ยนแปลงสู่สังคมเมือง การผสมผสานด้านวัฒนธรรม ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนขั้นตอนในการปฏิบัติพิธีกรรมให้สะดวกขึ้นตามยุคสมัย

๓.๗ การเล่นอันกอนฟ้อนแคน

อดีตการเล่นอันกอนฟ้อนแคน เป็นประเพณีที่สนุกสนานและแฝงด้วยนัยการเลือกคู่ผ่านประเพณีนี้ แต่ปัจจุบันการเลือกคู่ของชาวไทยทรงดำมีอิสระมากขึ้น อาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ภาวะเศรษฐกิจที่ต้องออกไปทำงาน ทำให้เกิดการรู้จักคนมากขึ้น การเลือกคู่ในปัจจุบันจึงไม่ผ่านประเพณีนี้ สอดคล้องกับเบญจพร เชื้อผึ้ง และธนรัตน์ รัตนพงศ์ระ (๒๕๕๖) พบว่า อดีตการเลือกคู่ครองจะมีการละเล่นอย่างหนึ่งที่เรียกว่า “ลงช่วง” คือ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหนุ่มสาวจากประเพณีอันกอนฟ้อนแคน ทำให้หนุ่มสาวได้มีโอกาสพบปะกันจนนำไปสู่การแต่งงานในภายหลัง

ดนตรีที่ใช้ร่วมมีความแตกต่างจากอดีต คือ อดีตใช้แคนเป็นเครื่องดนตรีหลัก ปัจจุบันมีการประยุกต์ใช้เครื่องดนตรีสากลร่วมด้วย เช่น กลองชุด กีตาร์ เป็นต้น สอดคล้องกับพจนีย์ กงตาล (๒๕๔๓) พบว่า ในอดีตดนตรีที่ใช้ในการฟ้อน มักใช้แคนเป็นหลัก แต่ปัจจุบันมีการนำเครื่องดนตรีตะวันตกผสมด้วย เช่น กลองชุด กีตาร์เบส และฉาบ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.๑ สถานศึกษาภายในท้องถิ่น ควรจัดกิจกรรมไทยทรงดำ ผนวกเข้าในสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

๑.๒ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำ และอำนวยความสะดวกในการเผยแพร่วัฒนธรรมชาวไทยทรงดำให้มากขึ้น

๑.๓ เน้นการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยววิถีชีวิตชาวไทยทรงดำ เพื่อเพิ่มมูลค่าและเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมให้ประชาชนได้รับรู้ถึงประเพณีที่ทรงคุณค่าของชาวไทยทรงดำ

๒. ข้อเสนอแนะในงานวิจัยต่อไป

๒.๑ ควรศึกษาการถ่ายทอดวัฒนธรรมไทยทรงดำ ตำบลบ้านดอน อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

๒.๒ ควรศึกษาแนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยทรงดำ ตำบลบ้านดอน อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

๒.๓ ควรศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทยทรงดำ ตำบลบ้านดอน อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

เอกสารอ้างอิง

- กชนัช สันธนประกริตติ. (๒๕๔๙). การวิเคราะห์เชิงสัญลักษณ์ของประเพณี
การแต่งงานชาวไทยทรงดำ ในเขตอำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.
ชมพูนุท นาศิริรักษ์ และวงเดือน นาราสำจ. (๒๕๔๓). ส. ๐๒๘ ประวัติศาสตร์
การตั้งถิ่นฐานในดินแดนประเทศไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น.
กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช
- ทวีโรจน์ กล้ากล่อมจิตต์. (๒๕๕๐). ชุนนางโชนง. เพชรบุรี: เพชรภูมิการพิมพ์.
ธงชัย ลุ่มเพชร. (๒๕๕๔). วิถีชีวิตชาวไทยทรงดำ ตำบลบ้านดอน
อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี. รายการศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- เบญจพร เชื้อผึ้ง และธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ. (๒๕๕๖). การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต
ด้านสังคมและวัฒนธรรมของลาวโชนง บ้านดอนมะนาว
อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- ประธาน เขียวขำ. (๒๕๔๖). การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในพิธีกรรมชุมชน
และประเพณีเกี่ยวกับชีวิต : ศึกษากรณีชุมชนลาวโชนง
จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขามานุษยวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเวศ วะสี. (๒๕๔๑). ยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ
สังคมและวัฒนธรรม ปาฐกถาพิเศษ ป่วย อึ้งภากรณ์. กรุงเทพฯ:
หมอชาวบ้าน.
- ปานทิพย์ คงยิ้มละมัย. (๒๕๔๖). พิธีเสนเฮือนในวิถีชีวิตลาวโชนง : กรณีศึกษา
ตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประชากรศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.

พจนีย์ กองตาล. (๒๕๔๓). **นาฏการบนลานขวง : การฟ้อนแคนของชาวไทย
โซ่งในจังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
ไทยคดีศึกษา สถาบันราชภัฏนครปฐม.

พระประจักษ์ พนาสัย. (๒๕๕๑). **การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านประเพณี
ความเชื่อ และพิธีกรรมของหมอเสนเรื่อน ในชุมชนชาวไทยทรงดำ
อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ภัททิยา ยิมเรวัต. (๒๕๔๔). **ประวัติศาสตร์สิบสองจุไท**. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์.

วิชุดพันธ์ ไทยโพธิ์ศรี. (๒๕๕๓). **การปรับตัวและการดำรงอยู่ของชุมชนลาวโซ่ง
กรณีศึกษาบ้านเกาะแรด อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม**.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา
มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วิลาวัลย์ ปานทอง, วรวรรณ ศรียาภัย, กรรณิการ์ รักษา, ภูเนตุ จันทร์จิต
และแสน ไชยบุญ. (๒๕๕๑). **ภาษาและวัฒนธรรมไทยทรงดำ**.
กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
จันทระเกษม.

สมคิด ศรีสิงห์. (๒๕๓๗). **วัฒนธรรมของไทยโซ่งดำ (ลาวโซ่ง) ในจังหวัด
พิษณุโลกและจังหวัดพิจิตร**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อิศราภรณ์ รุ่งรอบดี. (๒๕๕๒). **การศึกษาพิธีเสนเรื่อนของชาวไทยโซ่ง**.
กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.